

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการขยายตัวของชุมชน ประชาชนนิยมใช้สินค้าในการอุปโภคบริโภค ที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นพลาสติก กระดาษ เมื่อเหลือใช้ก็จะทิ้งทำให้เกิดปัญหาเรื่องการจัดการขยะยังไม่ถูกวิธี การจัดการขยะประเภทนี้คือจะนำไปสู่บ่อขยะ จากการสำรวจบ่อขยะพบว่าปริมาณขยะจำนวนมากในแต่ละวันที่ลงสู่บ่อ และในอนาคตบ่อขยะเต็มและจะหาพื้นที่ใหม่ ไม่สามารถทำได้เนื่องจากติดข้อกฎหมายหลายอย่าง นโยบายของจังหวัดที่มีความเข้มข้นในเรื่องการจัดการปริมาณขยะในชุมชน โดยจะมีการปิดบ่อขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ทาง อบต.ป่าคาต้องสร้างกระบวนการจัดการขยะจากครัวเรือน มีการสอดแทรก ให้ประชาชนได้ทราบปัญหา และตระหนักว่าปัญหาขยะเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไข

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของโครงการ จำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก เป็นการศึกษาบริบทของการจัดการขยะของ อบต.ป่าคา ผู้วิจัยได้ติดต่อกับ พ.จ.ท.อนุสร คำวัง นักจัดการงานทั่วไป ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะของชุมชน ว่ามีการเริ่มโครงการจัดการขยะให้กับทุกหมู่บ้านแล้ว โดยในหมู่ที่ 7 พื้นที่เป็นภูเขา มีประชากรอาศัยอยู่น้อย จะใช้รูปแบบการจ้างเหมารับขนขยะ เริ่มแรกของโครงการต้องมีการชี้แจงให้กับ ผู้นำหมู่บ้าน อสม. ได้รับทราบถึงปัญหาขยะในตำบลที่เริ่มมีมากและบ่อขยะเริ่มจะเต็ม นโยบายของจังหวัดที่จะปิดบ่อขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ จะทำให้ทาง อบต. เสียค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะถึง กิโลกรัมละ 1.50 ซึ่งจะต้องจัดเก็บกับ ประชาชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องชี้แจงให้ชาวบ้านได้รับทราบถึงปัญหาและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรงของผู้นำชุมชนและ อสม.ที่จะผลักดันโครงการนี้

การเข้าสู่กระบวนการจัดการขยะ จึงได้เริ่มจากการฝึกอบรม อสม. และแบ่งกลุ่มการดูแลในแต่ละครัวเรือน โดย อสม.จะนำความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการคัดแยกขยะไปถ่ายทอดให้กับ ครัวเรือนได้มีความรู้ในการจัดการขยะทั้ง 4 ประเภท ขยะอินทรีย์มีการสอนวิธีการทำ堆肥เพื่อเก็บไปไม้ และวิธีการทำปุ๋ย ขยะอันตราย และติดเชื้อ ทางอบต.ป่าคาได้จัดพื้นที่จัดเก็บขยะเหล่านี้ไว้ตามจุดต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ขยะทั่วไป มีการอบรมการสร้างสิ่งประดิษฐ์จากของเหลือใช้ให้กับประชาชน และขยะรีไซเคิลมีการสอนวิธีการคัดแยกและนัดหมายรับซื้อขยะรีไซเคิล ในช่วงแรกได้นัดให้ร้านรับซื้อขยะจากในเมืองเข้ามารับซื้อ แต่ติดปัญหาที่ ปริมาณขยะภายในชุมชนมีปริมาณ น้อยเกินไป ไม่คุ้มกับค่าขนส่ง และติดปัญหาร้านค้ามีรถรับไม่เพียงพอ ดังนั้น เมื่อไม่มารับซื้อ ประชาชนในชุมชนก็เกิดความท้อถอยในการจัดเก็บ หากเกิดปัญหาเหล่านี้ต่อไป ความร่วมมือในการจัดการขยะของชุมชนจะหายไป ดังนั้น กลุ่ม อสม. จึงรับหน้าที่ในการรับซื้อขยะเอาไว้ก่อน ทางอบต.ได้หาพื้นที่ในการจัดเก็บขยะรีไซเคิล เมื่อได้จำนวนตามที่ต้องการก็ติดต่อให้ร้านรับซื้อขยะรีไซเคิลมารับ

สำหรับขยะทั่วไปประเภทถุงพลาสติกนับว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงเนื่องจากสินค้า อุปโภคบริโภคส่วนมากจะห่อหุ้มด้วยถุงพลาสติก ทำให้เมื่อใช้แล้วจะเป็นขยะทั่วไปที่นำไปสู่บ่อขยะ จากปริมาณที่มีมากทาง อบต. จึงหาแนวทางในการแก้ปัญหาคือหาร้านรับซื้อถุงพลาสติกเพื่อลดปริมาณ

ขยะที่จะลงสู่บ่อขยะ จากการติดต่อบริษัทกรีนไลน์เอนเนอร์จี ประเทศไทย จำกัด โดยจะรับถุงพลาสติกที่มีความสะอาดและมีการบีบอัดเป็นก้อน และมีจำนวนมากพอเต็มรถ ดังนั้น อบต.ป่าคาจึงได้ชี้แจงให้กับ อสม.เพื่อนำไปแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบว่ามีกรับซื้อถุงพลาสติก ให้ทำการคัดแยกและรวบรวมมาเพื่อบีบอัดโดยทาง อบต.ป่าคาจะรับสะสมไว้จนครบจำนวนแล้วติดต่อให้ทางบริษัทมารับไป

จากการสัมภาษณ์คุณธีรพงษ์ ไหมม่วงค์ เจ้าของร้านรุ่งโรจน์รีไซเคิล พบว่า การทำธุรกิจรับซื้อขยะรีไซเคิลที่มีขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีเงินทุนหมุนเวียนที่เป็นเงินสด ต้องมีการวางแผนการทำธุรกิจเป็นอย่างดี เนื่องจากธุรกิจนี้ ต้องจ่ายเงินสดให้กับลูกค้าที่นำสินค้ามาขายในทันที ดังนั้นหากผู้ประกอบการวางแผนทางการเงินไม่ดี ก็จะไปประสบกับปัญหาสภาพคล่องทางการเงินและทำให้เกิดการขาดทุน ทางร้านยึดถือเรื่องการค้าที่เป็นธรรมอันเนื่องจากคนให้นำขยะรีไซเคิลมาขาย ส่วนมากจะมีฐานะยากจน จึงยึดถือหลักการค้าที่เป็นธรรม ทางผู้วิจัยได้นำเสนอ เกี่ยวกับข้อค้นพบในงานวิจัยที่พูดถึงอาชีพ ผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิล เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการขยะเป็นไปได้ดียังยืน

ส่วนที่สอง การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการขยะ และสร้างผู้ประกอบการรับซื้อขยะรายใหม่ จากการส่งเสริมตามนโยบายการบริหารจัดการขยะของ อบต.ป่าคา โดยแกนนำ อสม. ที่ปลูกจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนและตระหนักถึงปัญหาเรื่องบ่อขยะ ที่เป็นปัญหามลพิษ การฝังกลบยังไม่ถูกสุขลักษณะและยังคงมีการเผาซึ่งจะเป็นปัญหาเรื่องควันพิษ จากการส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะของครัวเรือนทำให้มีผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลเข้ามาในชุมชนมากขึ้น แต่รวดเร็ว เหล่านี้ จะซื้อเฉพาะสินค้าที่จะสามารถนำไปขายต่อได้ราคาดี อีกทั้งยังให้ราคาต่ำส่งผลให้ประชาชนเริ่มมีความรู้สึก ท้อแท้ ในการจัดเก็บและคัดแยก เนื่องจากเก็บไปก็ ขายได้ราคาถูกไม่คุ้มกับการต้องมาจัดเก็บ จะมีผลในการบริหารจัดการขยะได้ระยะยาวได้ ดังนั้น ทางอสม.จึงประสานกับทาง อบต. จัดตั้งจุดรับซื้อขยะรีไซเคิลเพื่อนำไปขายต่อโดยให้ราคาที่เป็นธรรม ประกอบกับ ร้านรุ่งโรจน์ รีไซเคิลมาเปิดกิจการข้าง ๆ อบต.ทำให้การขนส่งขยะรีไซเคิลของกลุ่มเป็นไปได้ง่ายมากขึ้น

กระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการขายขยะรีไซเคิลรุ่นใหม่ จากการสัมภาษณ์ ร้านรุ่งโรจน์รีไซเคิล บริหารงานโดยคุณธีรพงษ์ ไหมม่วงค์ เริ่มต้นทำธุรกิจจากการเป็นลูกจ้างของร้านที่เป็นญาติกัน จึงได้เก็บสะสมประสบการณ์การทำร้านรับซื้อของเก่า ขยะรีไซเคิลโดยได้ให้ความเห็นว่า การทำร้านรับซื้อขยะรีไซเคิลจำเป็นต้องมีพื้นที่กว้างเพื่อเก็บสินค้าการเก็บกักตุนสินค้า ถึงแม้ว่าการนำสินค้าไปขายครั้งละมาก ๆ จะทำให้ได้เงินดีกว่า หรือการเก็บตุนสินค้าที่มีราคาแพง เช่น ทองแดง เหล็ก สังกะสี สินค้าเหล่านี้ หากมีการกักตุนไว้มาก ๆ แล้วนำไปขายในช่วงที่มีราคาดี ก็จะสามารถทำให้ได้ผลกำไรที่ดี แต่ในทางกลับกันการกักตุนสินค้าจะทำให้เงินทุนหมุนเวียนขาดสภาพคล่อง โดยเฉพาะร้านที่ต้องกู้เงิน มีดอกเบีย จำเป็นต้องมีการวางแผนการกระจายสินค้าให้ดี เพื่อเป็นการนำเงินทุนที่ได้มาหมุนเวียนใช้ในการทำธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจการรับซื้อของเก่านี้ เป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงินสดหมุนเวียน ไม่มีเครดิต การรักษาความสะอาดของโรงเรือน ก็ต้องมีการรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี มีการขออนุญาตเปิดทำร้านกับทางการ และมีการตรวจสอบสภาพของโรงเรือน ต้องมีความสะอาดเนื่องจากร้านรับซื้อขยะรีไซเคิล มีโอกาสที่จะมีสินค้าที่ไม่สะอาด สะสมเชื้อโรค

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและบทเรียนจากการดำเนินงาน ที่สำคัญ ได้แก่ ความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะชุมชนมีองค์ประกอบหลายส่วนมาก เริ่มจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง มอบหมายงานส่งต่อให้กับ หน่วยงานขนาดเล็กที่เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับชุมชน สามารถปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้เหมาะกับบริบทของชุมชน อนาคตจะทราบถึง ศักยภาพ ทุน ของชุมชน เพื่อการวางแผนกิจกรรมสร้างเครือข่ายสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการขยะ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ มีแผนปฏิบัติงานที่ดี จนกลายเป็นกลไกของชุมชน ที่มีการวางแผน ออกแบบวิธีการจัดการขยะให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละหมู่บ้าน การจัดการกิจกรรมที่สอดคล้องกับคนในชุมชน สร้างให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีรูปแบบการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมกัน สร้างเป็นจิตสำนึกสาธารณะที่มองว่าการจัดการขยะนั้นเป็นส่วนหนึ่งของทุกคนที่ต้องให้ความร่วมมือ มีการจัดการกิจกรรมที่สามารถแปรรูปขยะรีไซเคิลให้กลายเป็นของใช้ แปรรูปจากของที่ไม่มีค่าให้เป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้เกิดชุมชนที่น่าอยู่ มีกิจกรรมของผู้สูงอายุ และสร้างรายได้เพิ่ม อีกทั้งปริมาณขยะลดลงจากชุมชน จากที่ได้สรุปมาจากกระบวนการเรียนรู้นี้จะพบว่า จุดปลายสุดของความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีผู้รับซื้อขยะรีไซเคิล เนื่องจากกิจกรรมทั้งหมดที่ได้กล่าวมา หากมีการคัดแยก โดยชุมชนแต่ไม่มีคนมารับซื้อ ความร่วมมือของชุมชนจะลดลงแม้ส่งเสริมให้เกิดจิตอาสา สำนึกร่วมกันในการจัดการขยะ ดังนั้น การสร้างผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลจึงมีความจำเป็นอย่างมาก และผู้ประกอบการเองต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการค้าที่เป็นธรรมที่มองเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน จึงจะสามารถนำพาให้การจัดการขยะมีความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบริบทของ อบต.ป่าคา ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า กลุ่มที่มีจิตอาสาทำงานด้านการจัดการขยะ ที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลได้นั้น ต้องมีคุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีความเข้าใจในธุรกิจ มีความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคม ชุมชน มีหลักการค้าที่เป็นธรรมไม่เอาเปรียบ ต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพขายขยะรีไซเคิล และต้องมีสถานที่ในการประกอบธุรกิจ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความยั่งยืน จากผลการวิจัย พบว่าการมีบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือประสบความสำเร็จในชีวิต มาทำอาชีพเป็นผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลนี้ ทำให้ทัศนคติ ของการเป็นผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลเป็นไปในทางที่ดี ได้รับการยอมรับจากสังคม เมื่อผู้วิจัยได้เสริมแรง โดยการพูดชมเชย ยกย่องและยอมรับว่าอาชีพการรับซื้อขยะรีไซเคิลนี้ เป็นอาชีพที่ทำเพื่อชุมชน เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการจัดการขยะ ทำให้เกิดความยั่งยืนดังนั้น ทาง อบต. ควรมีการเชิดชูเกียรติ ยกย่องชมเชย โดยผู้วิจัยได้ประสานกับทาง อบต. ให้มีการประชุมคืนข้อมูลงานวิจัยที่ได้ค้นพบ โดยได้มีการลงนามความร่วมมือกันระหว่าง ร้านรุ่งโรจน์รีไซเคิล อบต.ป่าคา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จากนั้นผู้วิจัยโครงการ และมอบ ป้ายไว้นิล ที่แสดงภาพของขยะรีไซเคิลที่ทางร้านรับซื้อให้กับตัวแทนกลุ่ม อสม. และร้านรุ่งโรจน์รีไซเคิล เพื่อเป็นการสื่อสารให้กับประชาชนว่ามีขยะรีไซเคิลประเภทใดบ้างที่จะสามารถขายได้ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้อ้างอิงถึงทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของ Maslow การเป็นที่ยอมรับ นับถือจากสังคมจะสามารถสร้างแรงผลักดันให้เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพ ตรงกับข้อค้นพบของผู้วิจัยในเรื่อง การลงนามความร่วมมือ เพื่อแสดงให้เห็นว่า อบต. และผู้วิจัยเองได้เล็งเห็นว่า กลุ่มผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลของชุมชนนี้ได้เสียสละทำเพื่อสังคม และมีจิตอาสาสมควรได้รับการเชิดชูเกียรติ

จากการศึกษาวิธีการประกอบธุรกิจและการปรับตัวของธุรกิจรับซื้อของเก่า สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจรับซื้อของเก่าเป็นห่วงโซ่อุปทาน (กระทรวงพาณิชย์ 2552) สรุปได้ว่า

1. กิจกรรมต้นน้ำของธุรกิจ คือ สื่อสารกับลูกค้าถึงแหล่งที่มาของขยะเพื่อป้องกันปัญหาแหล่งที่มาของขยะที่หาได้มาจากการลักขโมย อีกแนวทางหนึ่งคือ มีการจัดบันทึกรายละเอียดของลูกค้าที่มาใช้บริการและการกำหนดราคาซื้อที่เหมาะสม
2. กิจกรรมหลักระหว่างการดำเนินงานประกอบด้วยการคัดแยกประเภทของขยะที่ทำการรับซื้อและจัดพื้นที่เก็บอย่างเหมาะสมโดยผู้ประกอบการอาจต้องหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านการคัดแยกประเภทของขยะรวมถึงการแนะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีความเหมาะสมในการดำเนินงาน
3. กิจกรรมปลายน้ำ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ประกอบการโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ในการบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลของลูกค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีกับผู้ประกอบการรับซื้อขยะเพียงบางประเภทสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับลูกค้าในการรับซื้อขยะที่หลากหลายประเภทมากขึ้นโดยอาศัยการประสานงานกับลูกเรือขายผู้รับซื้อขยะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ ผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิล เป็นตัวแปรความยั่งยืนของการจัดการขยะ การคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นผู้ประกอบการได้ต้องมีคุณสมบัติ และพร้อมที่จะทำเพื่อชุมชน เนื่องจากการประกอบธุรกิจมีเรื่องของผลกำไรเข้ามาเกี่ยวข้อง และขยะรีไซเคิลเองก็ มีราคาที่ไม่แพง การขายได้กำไรน้อย จึงอาจเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการ กดราคากับผู้คัดแยกจะส่งผลให้ผู้คัดแยกหมดกำลังใจในการคัดแยกขยะเพราะเห็นว่าคัดแยกไปขายก็ไม่ได้ราคา ทาง อดต. จำเป็นต้องหารูปแบบวิธีการที่จะจูงใจให้ทั้งผู้ซื้อ และผู้ขาย มีความต้องการจัดการขยะในชุมชนและมีรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย หน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับอาชีพ ผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิล และควรมีการอบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการถึงวิธีการจัดเก็บ เพราะหากการจัดเก็บไม่ถูกสุขลักษณะ ก็อาจกลายเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคได้ และควรมีนโยบายช่วยเหลือด้านภาษี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน การส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิลได้นั้นจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลของพื้นที่ โดยความร่วมมือของ อดต. และผู้ให้ข้อมูล นักวิจัยต้องทราบบริบท เพื่อวางแผนการวิจัย ในการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการต้องมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ บริบทของการประกอบธุรกิจรับซื้อขยะรีไซเคิล เพราะหากการบริหารจัดการที่ไม่ดี ก็อาจทำให้เกิดปัญหาเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจ และส่งผลให้การประกอบอาชีพไม่ประสบความสำเร็จ